

Toekomstdenken

Toekomstbestendig Zutphen en het Ontwikkelperspectief
Stedendriehoek

Beeldvormende raadsbijeenkomst - 17 september 2026

Waarom hebben we het hier vanavond over?

Een schakel tussen twee trajecten - en een oefening in toekomstdenken

Ontwikkelperspectief
Stedendriehoek (wat, inhoud)
Waar landen de regionale keuzes
over wonen, werken, mobiliteit,
landschap en voorzieningen?

Toekomstbestendig
Zutphen (hoe, proces)
Welke bestuurlijke
bewegingen zijn nodig om
Zutphen sterk te houden?

Doel van de avond

Welke richting wil de raad meegeven over de manier waarop Zutphen haar gesprek over haar toekomst voert en in het Ontwikkelperspectief positie kiest?

De urgentie: de omgeving beweegt

Als wij niet scherp kiezen, maken andere de keuzes voor ons

Druk van buiten
Partners, buurgemeenten en maatschappelijke organisaties vragen om duidelijkheid: welke rol wil Zutphen spelen?

Druk van binnen
Raad, college en organisatie moeten scherper samenspelen: rollen, prioriteiten en eigenaarschap.

Druk van boven
Provincie en regio vragen om heldere keuzes: wat wil Zutphen bereiken en waar zoekt zij steun?

Druk van de tijd
Grote keuzes over wonen, economie, mobiliteit, water en voorzieningen worden nu voorbereid.

‘Zonder groei ontstaat ontgroening, verlies van scholen, winkels en zorg - jongeren en jonge gezinnen verlaten de stad na 2033’ (presentatie woonopgave, raad 11 juni).

Aanpassen om te behouden

Wat waardevol is - voorzieningen leefkwaliteit, positie en zeggenschap - blijft niet vanzelf bestaan. Behoud vraagt ontwikkeling.

‘De economische ontwikkeling van de gemeente Zutphen blijft achter bij de ontwikkeling van de rest van de regio. De afgelopen 10 jaar zijn ruim 2.000 arbeidsplaatsen verdwenen uit de

	Woon-werkbalans 2014	Woon-werkbalans 2023	Ontwikkeling
Gemeente Zutphen	0,97	0,86	- 11,1%
9 benchmark gemeenten	1,03	1,01	- 1,4%

Kijken we vooruit naar 2040: door het niet faciliteren van

De vraag is: zijn we als bestuur en organisatie voldoende toegerust voor de opgaven van morgen?

- opgaven worden groter en meer verweven
- besluitvorming verschuift naar regionale en landelijke tafels
- middelen, ruimte en mensen worden schaarser
- invloed ontstaat steeds minder vanzelf

Stilstand betekent achteruitgang

Aantrekkelijk voor mensen van buiten

Om te groeien moet onze regio aantrekkelijk zijn voor eigen inwoners en nieuwe mensen van buiten. De Stedendriehoek groeit richting 2050 in bewonersaantal en in huishoudens. Belidensneutraal (in het hoge WLO-scenario) groeit de Stedendriehoek met circa 45.000 woningen en 65.000 inwoners. In een laag scenario is er sprake van een lichte inwonerskrimp. Dit komt doordat de natuurlijke aanwas negatief is (het sterftecijfer is groter dan het geboortecijfer). De trend die afgelopen jaren in de regio was een hogere groei dan het laagste scenario.

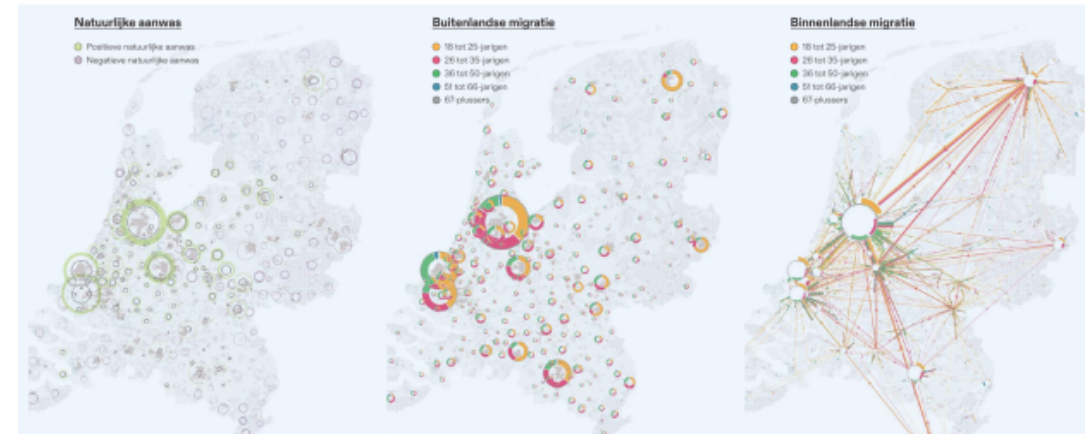
- De groei komt van buiten (binnenlandse en vooral buitenlandse migratie). We verliezen honderden mensen

per jaar meer dan dat er geboren worden.

- We moeten het structureel doen met minder studerende jongeren (op VO, MBO, HBO en WO-niveau).
- We hebben juist (veel) meer 65 en vooral 75+ers (+70%). De zorgvraag neemt toe.
- De arbeidsmarkt is knapper. Alleen al in de Stedendriehoek hebben we bijvoorbeeld een tekort aan 12.000 zorgmedewerkers in 2035 (andelijk loopt dit tekort op naar 300.000).
- Het aandeel traditionele gezinsvormen neemt af. We wonen vaker alleen en/of in bijzondere (collectieve) woonvormen.

Regionale verscheidenheid

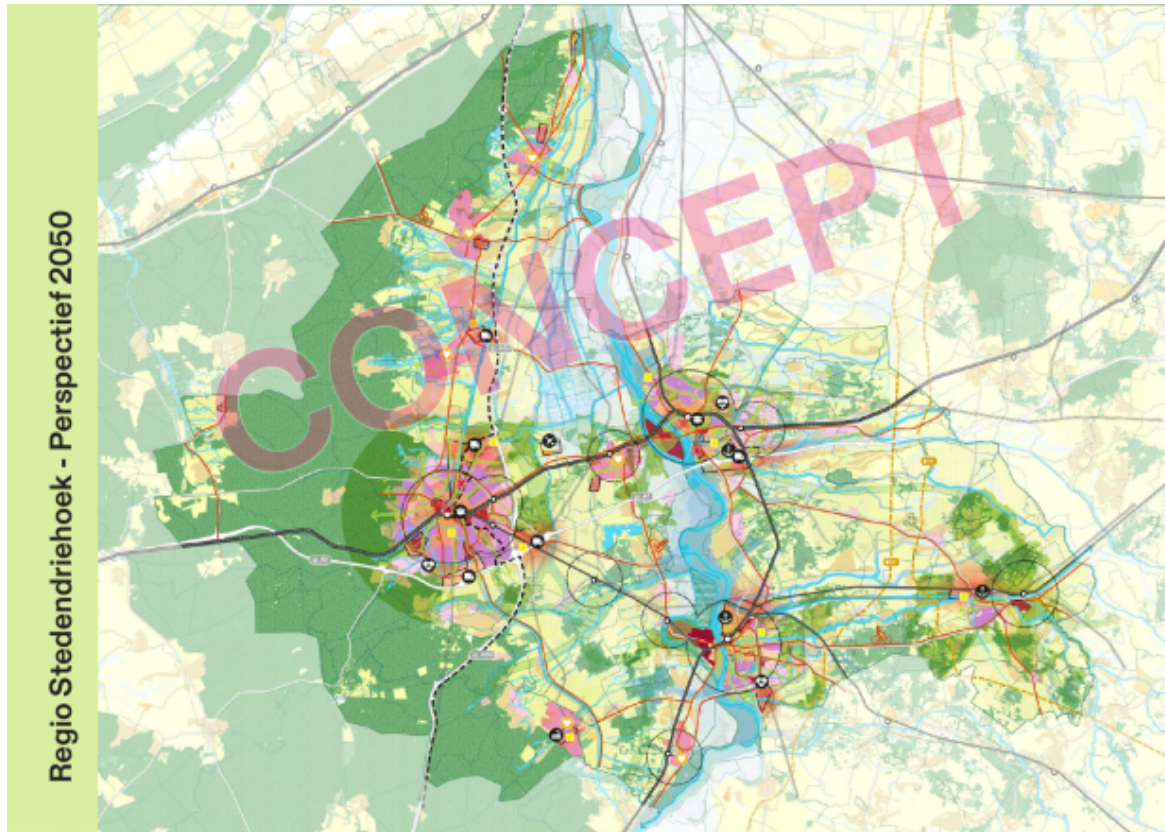
In de regio zijn opvallende verschillen. Een aantal kleinere gemeenten kent een grotere vergrijzing dan de grotere kernen, waarbij Lochem een vrij grote groep ouderen heeft en de minste jongeren. Zutphen als grotere kern wijkt af met een relatief groter aandeel ouderen dan de grote kernen Apeldoorn en Deventer. Deventer heeft relatief de jongste bevolkingsopbouw. De gemeente Apeldoorn heeft een relatief gemiddelde bevolkingsopbouw.

Demografie, arbeidsmarkt en zorgvraag zetten de regio richting 2050 onder druk.

Wat staat er op het spel?

Regionale keuzes hebben directe gevolgen voor Zutphen

Keuzes over...

- woningbouw en groei
- werkgelegenheid en bedrijventerreinen
- bereikbaarheid en OV/fiets
- landschap, water en klimaatadaptatie
- voorzieningen en leefkwaliteit

Zonder eigen koers reageert Zutphen op regionale plannen.

Met eigen koers gebruikt Zutphen de regio om haar toekomst mede vorm te geven.

De vijf bestuurlijke bewegingen

Waarop de aanpassing nodig is

1	Van beheren	→ naar ontwikkelen
2	Van meebewegen	→ naar positioneren
3	Van lokale focus	→ naar regionale strategie
4	Van groei als doel	→ naar groei als strategisch middel
5	Van schaal als gegeven	→ naar schaal als keuze

Vanavond kijken we met deze lens naar het Ontwikkelperspectief.

Wat vraagt dit van raad, college en organisatie?

Toekomstdenken vraagt ook intern samenspel

Raad
richting geven
keuzes wegen
prioriteiten benoemen

College
één bestuurlijk verhaal
coalities bouwen
uitvoering organiseren

Organisatie
strategisch adviseren
integraal programmeren
netwerkvaardig werken
voortvarend uitvoeren

Vraag voor vanavond

Welke richting wil de raad meegeven aan de manier waarop Zutphen het gesprek over haar toekomst voert en in het Ontwikkelperspectief positie kiest?

Het Ontwikkelperspectief Stedendriehoek

Een strategisch kompas richting 2050 - geen blauwdruk

Stedendriehoek - Ontwikkelperspectief 2050

TOEGANG
De Stedendriehoek bouwt met dit Ontwikkelperspectief op de stedelijke in 'Balans' voort op de Contourenschets waarin de eerste gezamenlijke denkrichtingen voor de toekomst zijn verkend. In de bestuurlijke samenwerking met gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk is afgesproken om deze verkenning verder uit te bouwen tot een samenhangende verstedelijkingsstrategie richting 2050.

De regio kent twee provincies, drie waterschappen, het Rijk en talloze gemeenten. Samen vormen zij de Stedendriehoek. De opgaven op het gebied van economie, mobiliteit, energie, klimaat en landschap zijn niet langer lokaal oplosbaar. Zonder gezamenlijke aanpak dreigt versnippering: keuzes over ruimtegebruik en infrastructuur versterken elkaar, maar ook tegenwerken. Tegelijkertijd is de druk op de ruimte sterk toe.

Het ontwikkelingsperspectief is daarmee geen blauwdruk, maar een strategisch kompas. Het maakt zichtbaar wat de regio te eeft, welke koers zij kiest en welke randvoorwaarden er zijn om die koers waar te maken. Juist in een nationale context waarin andere regio's en het Rijk keuzes maken, is een positionering essentieel.

DE ONTWIKKELINGEN

De regio staat voor een aantal samenhangende opgaven die om richting vragen. Allereerst de economische ontwikkeling: de natuurlijke aanwas is negatief, de werkgelegenheid is beperkt en de arbeidsmarkt staat onder druk. Daarnaast is er een toenemende mate van buitenaf en vraagt om een aanpak die aantrekkelijk is voor nieuwe inwoners, met name jongeren en gezinnen.

De opgaven rondom wonen, werken, klimaatadaptatie, energievoorziening, mobiliteit, economie en voorzieningen

stapelen zich op. Deze opgaven concurreren om ruimte en beïnvloeden elkaar direct. Zonder samenhangende keuzes ontstaat het risico op verlies van leefkwaliteit, vershraling van voorzieningen en een minder robuust landschap.

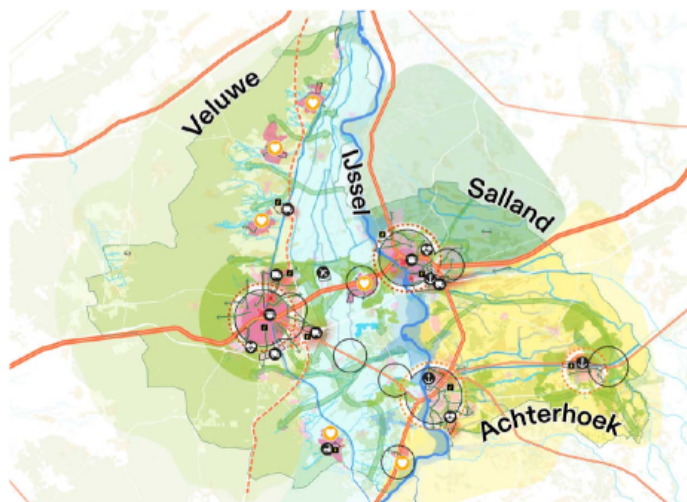
Daar tegenover staat een sterke uitgangspositie. De Stedendriehoek ligt op het scharnierpunt tussen de Randstad, Zwolle, Arnhem Nijmegen en Twente en vormt een belangrijke schakel in het nationale stedelijke netwerk. De regio kent een unieke combinatie van cultuurhistorische steden, hoogwaardige landschappen en een sterk dagelijks systeem van wonen en werken. Dat maakt haar aantrekkelijk en kansrijk — mits deze kwaliteiten gericht worden benut.

AMBITIES (RICHTING 2050)

De Regio Stedendriehoek wil zich richting 2050 ontwikkelen tot een regio waar de brede welvaart wordt versterkt: hoge kwaliteit van leven, waarin wonen, werken, voorzieningen en landschap in balans zijn.

Dit betekent een regio waar:

- nabijheid vanzelfsprekend is: wonen, werken en voorzieningen liggen dicht bij elkaar
- steden en dorpen levendig en toekomstbestendig zijn
- het landschap voelbaar aanwezig is tot aan de voordeur
- groei bijdraagt aan leefkwaliteit in plaats van deze druk zet

Wat het is

- samenhangende verstedelijkingsstrategie
- richting voor wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaat en landschap
- gezamenlijke ontwikkelrichting van gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk
- basis voor programma's, investeringen en keuzes

Belangrijke kernzin uit het concept:
“Dit vraagt scherpe keuzes: niet alles kan overal.”

Waarom dit voor Zutphen cruciaal is

Het Ontwikkelperspectief raakt direct aan onze ontwikkelruimte

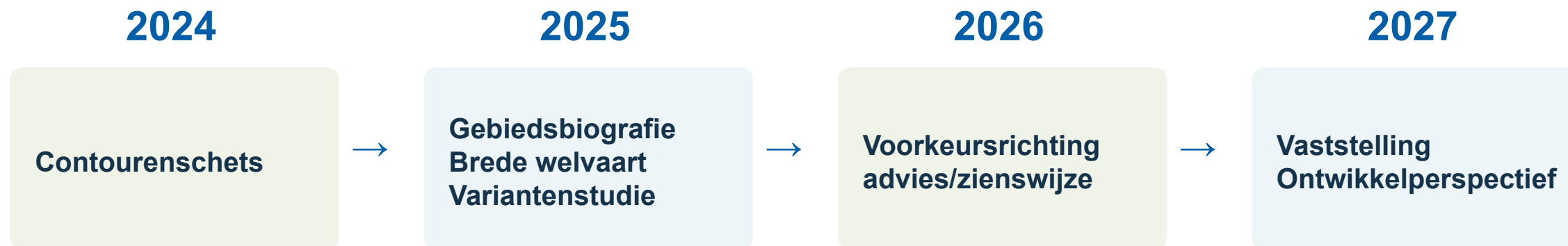
In het concept wordt voor Zutphen gesproken over versterking van de kleinschalige stadsdynamiek, groei rond centrum en spoorzone, met scenario's tot 8.500 woningen en 5.000 banen, De Mars en een mogelijke nieuwe IJsselverbinding.

Daarmee gaat het niet alleen over “ruimte”.

- een evenwichtige demografische opbouw
- het draagvlak voor voorzieningen
- economische vitaliteit en woon-werkbalans
- bereikbaarheid binnen het daily urban system
- groen, water en leefkwaliteit
- Zutphen als centrumgemeente en schakel naar Achterhoek en IJsselvallei

Het proces richting Ontwikkelperspectief

Meedenken aan de voorkant, formeel adviseren later

Voor Zutphen betekent dit:

17 september: eigen positie bepalen via Toekomstbestendig Zutphen

najaar 2026: regionale conferentie en advies/zienswijze

Q3/Q4 2027: vaststelling Ontwikkelperspectief; daarna richtinggevend voor ruimtelijk beleid

Wat Zutphen eerder al heeft meegegeven

Aandachtspunten uit de reactie op de Variantenstudie

neem de nieuwe raden goed mee

sluit aan bij de Zutphense Omgevingsvisie

breng stedelijke en groene ontwikkeling in balans

groei aan de zuidkant moet voorzieningen in Zutphen versterken

inbreiden ja, mits passend bij maat en schaal

versterk het Daily Urban System met OV en fiets

koester bestaande kwaliteiten

houd rekening met Ruimte voor de Rivier

17 september is de volgende stap: van aandachtspunten naar een eigen strategische inzet.

Kijken door de lens van de vijf bewegingen

Wat betekent dit voor **het proces** van het Ontwikkelperspectief?

Beheren → ontwikkelen

Niet alleen reageren op kaarten, maar bepalen welke ontwikkeling Zutphen nodig heeft.

Welke ontwikkeling heeft Zutphen nodig om ook op langere termijn sterk en aantrekkelijk te blijven?

Meebewegen → positioneren

Aan de voorkant duidelijk maken waar Zutphen voor staat en wat randvoorwaardelijk is.

Op welke opgaven willen we regionaal het verschil maken en welke positie kiezen we daarbij?

Lokaal → regionaal

Zutphense belangen verbinden aan de versterking van de zuidkant en de regio als geheel.

Welke Zutphense belangen kunnen we alleen realiseren door ze te verbinden aan het belang van de regio?

Groei als middel

Groei inzetten voor voorzieningen, werkgelegenheid, leefbaarheid en balans in de bevolkingsopbouw.

Welke groei draagt daadwerkelijk bij aan het Zutphen dat we in 2050 willen zijn?

Schaal als keuze

Per opgave bepalen welke coalitie nodig is: subregio, regio, provincie, Rijk of partners.

Op welke schaal en met welke partners kunnen we onze ambities het beste realiseren?

Gesprek met de raad

Vanavond zoeken we richting, geen besluit

1. Helpen de vijf bestuurlijke bewegingen om te bepalen wat Zutphen wil? Wat is nog onduidelijk of ontbreekt?

2. Ontstaat er bij u ook al een eerste inhoudelijke richting die bij de vijf bewegingen horen?

3. Bij welke twee of drie onderwerpen moet Zutphen regionaal het voortouw nemen? Met wie?

4. Wat heeft de raad nodig om op tijd richting te geven en de koers vast te houden?

Oogst van de avond: richtinggevende uitspraken voor de verdere inzet van Zutphen.

Vervolgproces Toekomstbestendig Zutphen

Van gesprek naar uitgangspunten en uitvoering

juli-augustus

gesprekken met externe partners

begin september

opbrengsten verwerken

17 september

verbinden met
Ontwikkelperspectief

Half oktober

conferentie Toekomstbestendig
Zutphen

26 november

beeldvormende raad
uitgangspuntennotitie

14 januari

oordeelsvormende raad

28 januari

besluitvorming
uitgangspuntennotitie

vanaf februari

uitwerking naar agenda en
uitvoering